

ปัจจัยทำนายการเตรียมความพร้อมด้านสุขภาพเพื่อเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ของประชาชนในชุมชนเขตอำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง

Factors Predicting Health Preparation for Aging Society among Community-Dwelling People in Wangchan District, Rayong Province

ภกภัทร พิชิตกฤษธรรม, พย.ม.¹ ชนัญชิตาตุษฎี ทูลศิริ, ปร.ด.^{2*} พรนภา หอมสินธุ์, ปร.ด.³

Pakphat Pichitkuntham, M.N.S., Chanandchidadussadee Toonsiri, Ph.D., Pornnapa Homsin, Ph.D.

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยทำนายการเตรียมความพร้อมด้านสุขภาพเพื่อเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุของประชาชนในชุมชน กลุ่มตัวอย่างคัดเลือกโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย ได้แก่ ประชาชนในชุมชนเขตอำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง จำนวน 147 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์ข้อมูลส่วนบุคคล ภาวะสุขภาพ ทักษะคิดต่อการสูงอายุ การรับรู้ความสามารถของตนเอง การสนับสนุนทางสังคม และการเตรียมความพร้อมด้านสุขภาพเพื่อเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนา และสถิติถดถอยพหุคูณแบบขั้นต้น

ผลการวิจัยพบว่า การเตรียมความพร้อมด้านสุขภาพเพื่อเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุของกลุ่มตัวอย่างโดยภาพรวมอยู่ในระดับดี ($M = 3.78, SD = .39$) และปัจจัยที่สามารถทำนายการเตรียมความพร้อมด้านสุขภาพเพื่อเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ได้แก่ การมีผู้สูงอายุในครอบครัว ($\beta = .474$) ทักษะคิดต่อการสูงอายุ ($\beta = .188$) การรับรู้ความสามารถของตนเอง ($\beta = .268$) การสนับสนุนทางสังคม ($\beta = .129$) และภาวะสุขภาพ ($\beta = .110$) โดยสามารถทำนายการเตรียมความพร้อมด้านสุขภาพเพื่อเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุได้ร้อยละ 64.1 ($R^2 = .641, p < .001$) ผลการวิจัยมีข้อเสนอแนะว่า พยาบาลและบุคลากรด้าน

สุขภาพสามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา กิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้ประชาชนมีการเตรียมความพร้อมด้านสุขภาพเพื่อเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ โดยเน้นเรื่องทัศนคติต่อการสูงอายุ การรับรู้ความสามารถของตนเอง การสนับสนุนทางสังคม และภาวะสุขภาพ

คำสำคัญ: การเตรียมความพร้อมด้านสุขภาพ ทักษะคิดต่อการสูงอายุ การรับรู้ความสามารถของตนเอง การสนับสนุนทางสังคม ภาวะสุขภาพ

Abstract

This study aimed to examine factors predicting health preparation for aging society among community-dwelling people. A simple random sampling technique was used to recruit 147 people who lived in communities of Wangchan district, Rayong province. Research instruments included self-report questionnaires of a demographic, the health status, the attitude towards aging, the perceived self-efficacy, the social support, and the health preparation for aging society. Descriptive statistics and stepwise multiple regression analysis were used to analyze the data.

¹ นิสิตหลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา จ.ชลบุรี และพยาบาลวิชาชีพปฏิบัติการ โรงพยาบาลแก่ง อำเภอแก่ง จ.ระยอง

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ และ ³ รองศาสตราจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา จ.ชลบุรี

* ผู้เขียนหลัก (Corresponding author) email: toonsiri@hotmail.com

The results revealed that health preparation for aging society among community-dwelling people was at a good level ($M = 3.78, SD = .39$). The significant predictors of health preparation for aging society among community-dwelling people were having elderly people in the family ($\beta = .474$), attitude towards aging ($\beta = .188$), perceived self-efficacy ($\beta = .268$), social support ($\beta = .129$), and health status ($\beta = .110$). These predictors explained 64.1 % of variance in health preparation for aging society among community-dwelling people ($R^2 = .641, p < .001$). These findings suggest that nurses and related health care providers should utilize the findings to develop an intervention or program to promote health preparation for aging society among community-dwelling people by focusing on attitude towards aging, perceived self-efficacy, social support, and health status.

Keywords: health preparation, attitude towards aging, perceived self-efficacy, social support, health status

ความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันทั่วโลกกำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางประชากรครั้งสำคัญคือ การเข้าสู่ภาวะวิกฤตของสังคมผู้สูงอายุ เนื่องจากความก้าวหน้าทางการแพทย์และการสาธารณสุข จากรายงานสถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พบว่า ในปี พ.ศ. 2560 ผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 17.12 โดยคาดว่าในปี พ.ศ. 2567 ประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป จะมีสัดส่วนมากกว่าร้อยละ 20 (Foundation of Thai Gerontology Research and Development Institute & Institute for Population and Social Research, Mahidol University, 2016) และ จากรายงานของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดระยอง ในปี พ.ศ. 2557-2561 พบว่า มีประชากรสูงอายุประมาณร้อยละ 10.68, 11.40, 12.23, 12.96 และ 13.76 ตามลำดับ สำหรับในอำเภอวังจันทร์ พบว่า ในปี พ.ศ. 2558 มีประชากรสูงอายุร้อยละ

12.58 และเพิ่มเป็น 13.46 ในปี พ.ศ. 2560 (Rayong Provincial Public Health Office, 2018)

จากสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุดังกล่าว ส่งผลกระทบต่อสุขภาพทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และจิตวิญญาณ (ปัญญา) โดยด้านร่างกาย พบว่า ผู้สูงอายุไทยเป็นโรคเรื้อรังเพิ่มมากขึ้น นำไปสู่ภาวะทุพพลภาพและการเสียชีวิตของผู้สูงอายุได้ เป็นภาวะที่บั่นทอนสุขภาพ สำหรับด้านจิตใจ พบว่าผู้สูงอายุเกิดมีอารมณ์แปรปรวน รู้สึกโดดเดี่ยว ซึมเศร้า หงุดหงิดง่าย ทำให้เกิดปัญหาทางจิตใจตามมา ส่วนด้านสังคม พบว่า สัดส่วนผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น ในขณะที่จำนวนประชากรวัยแรงงานได้เริ่มลดลง และด้านจิตวิญญาณ (ปัญญา) พบว่า ผู้สูงอายุจะแสดงออกว่าตนเองมีคุณค่าลดลง มีพลังใจในการมีชีวิตอยู่อย่างมีความหมายลดลง จากผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุดังกล่าว การเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่สังคมสูงอายุจึงเป็นเรื่องสำคัญที่ต้องการการวางแผนอย่างเป็นระบบ และเริ่มดำเนินการล่วงหน้า โดยเฉพาะการเตรียมความพร้อมด้านสุขภาพเพื่อเข้าสู่วัยสูงอายุของประชาชน เนื่องจากต้องใช้เวลาในการดำเนินการกว่าจะเห็นผลอย่างเป็นรูปธรรม (Phrompak, 2013)

การเตรียมความพร้อมด้านสุขภาพเพื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ ถือว่าเป็นการวางแผนชีวิตอย่างหนึ่งที่มีเป้าหมายอยู่ที่ความสุขในชีวิต เพราะสิ่งที่คุณสูงอายุต้องการมากที่สุดในช่วงบั้นปลายชีวิต คือ ความสุขอันเกิดจากการมีคุณภาพชีวิตที่ดี ทั้งร่างกาย จิตใจ และสังคม รวมทั้งจิตวิญญาณ (World Health Organization, 1998) ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติตนหรือการกระทำกิจกรรมของประชาชนในการเตรียมความพร้อมด้านสุขภาพ เพื่อเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ประกอบด้วย 4 มิติ ได้แก่ มิติด้านสุขภาพทางกาย มิติด้านสุขภาพทางจิตใจ มิติด้านสุขภาพทางสังคมและสิ่งแวดล้อม และมิติด้านสุขภาพทางปัญญา (National Health Act, B.E. 2550, 2550) โดย Leedy and Wynbrandt (1987) ได้แนะนำให้บุคคลมีการเตรียมความพร้อมให้เร็วที่สุด โดยให้เริ่มวางแผนเตรียมการไว้ตั้งแต่อายุ 30 ปี ฉะนั้นประชากรกลุ่มที่ใกล้เข้าสู่วัยสูงอายุ จึงควรมีการเตรียมความพร้อมด้านสุขภาพก่อนเข้าสู่วัยสูงอายุ เพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น